

Proceedings of the 2nd International Scientific Conference

Integration of Science and Innovation for Sustainable Development

Utrecht, Netherlands
August 8, 2026

Organisation of Clinical Psychological Practice in the Context of Prolonged War and Digital Transformation.	93
<i>Hanna Varina</i>	
Gender-Specific Patterns of Aggressive Responses Among Adolescents in Conflict Situations Under Martial Law.	98
<i>Igor Videnieiev</i>	
The Influence of Social Tension on the Value Orientations of Senior Grade Students.	102
<i>Marta Bakiko</i>	
Development of Soft Skills as a Communicative Component of Military Leadership through English Language Training.	106
<i>Olena Voitiuk</i>	

Sociological Sciences

Social Adaptation of Children with Disabilities by Means of Occupational Therapy.	111
<i>Artem Tsvihun</i>	

Technical Sciences

Compliance with Load Conditions During Bench Tests of Construction Equipment.	118
<i>Ievgenii Gorbatyuk, Maksym Balaka, Dmytro Mishchuk</i>	
Current Status of Technical and Technological Provision for Online Sampling and Analysis of Sunflower Husk.	120
<i>Ihor Kudriavtsev, Stanislav Melnyk, Oleksandr Bardadym, Mykhaylo Melnyk</i>	
Features and Specifics of Hybrid Machine Learning for Crisis Management of Transport & Logistics under WARMI Conditions.	131
<i>Maxim Krasnyuk</i>	

Philological Sciences

Borrowing of English Neologisms in French in the Field of ICT.	138
<i>Larysa Kim</i>	
Language Adaptation of Ukrainian History Tests for Foreigners: Between Accessibility and Content Validity.	142
<i>Myroslava Shevchenko</i>	

Gender-Specific Patterns of Aggressive Responses Among Adolescents in Conflict Situations Under Martial Law

Igor Videnieiev

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv

<https://orcid.org/0000-0003-3270-5403>

Abstract. The paper summarizes an empirical study of gender-specific patterns of aggressive responses among adolescents in conflict situations under martial law. A sample of 60 students aged 14–15 revealed differences in the structure of aggression and conflict-response strategies among adolescents with masculine and feminine gender-role types. Directions for differentiated psychological prevention are outlined.

Keywords: aggressive behavior, adolescence, gender-role type, conflict situation, martial law.

Гендерна специфіка агресивного реагування підлітків у конфліктних ситуаціях в умовах воєнного стану

Ігор Віденєєв

Харківський національний економічний
університет імені Симона Кузнеця, м. Харків

<https://orcid.org/0000-0003-3270-5403>

Анотація. У тезах узагальнено результати емпіричного дослідження гендерної специфіки агресивного реагування підлітків у конфліктних ситуаціях під час воєнного стану. На вибірці 60 учнів 14–15 років визначено відмінності у структурі агресії та виборі конфліктних стратегій осіб із маскулінним і фемінним типами. Окреслено напрями диференційованої психологічної профілактики.

Ключові слова: агресивна поведінка, підлітковий вік, гендерний тип, конфліктна ситуація, воєнний стан.

Актуальність проблеми. Воєнний стан створює тривале стресогенне середовище, у якому віковій труднощі підліткового періоду поєднуються з невизначеністю, порушенням відчуття безпеки та підвищеним емоційним напруженням. Прагнення до автономії, потреба у визнанні, нестійкість самооцінки й схильність до максималістичних оцінок можуть загострювати міжособистісні суперечності. За таких умов, агресивне реагування виконує не лише деструктивну, а й захисну або статусно-регулятивну функцію. Однак, його закріплення підвищує ризик девіантної поведінки та погіршення соціально-психологічного клімату в закладах освіти. Тому, важливо аналізувати не тільки

загальний рівень агресивності. А й те, як її форми та конфліктні стратегії співвідносяться з типом гендерної ідентичності підлітка [1–5].

Мета дослідження. Визначити гендерну специфіку агресивної поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях. Встановити відмінності у виборі типів реагування в осіб із маскулінним і фемінним типами. Гіпотеза полягала в припущенні, що підлітки з вираженою маскулінністю частіше обирають агресивне реагування. Тоді як підлітки з вираженою фемінністю більшою мірою орієнтуються на оптимальне вирішення міжособистісного конфлікту.

Методологія та організація дослідження. Емпіричну вибірку становили 60 учнів дев'ятих класів віком 14–15 років: 30 хлопців і 30 дівчат. Для визначення гендерного типу застосовано статеворольовий опитувальник С. Бем (BSRI). Структуру агресивності досліджено за методикою А. Басса – А. Даркі та методикою "Особистісна агресивність і конфліктність" Є. Ільїна та П. Ковальова. Уявлення підлітків про власну поведінку в групі оцінювали за Q-сортуванням В. Стефансона, а провідний тип реагування в конфлікті - за методикою М. Кашапова і Т. Кісельової. Для порівняння груп використовували U-критерій Манна–Вітні та t-критерій Стьюдента. Дослідження мало порівняльний поперечний дизайн. Тому отримані результати характеризують підлітків, обстежених під час воєнного стану. Але, не дають підстав окремо виміряти причинний внесок воєнного стресу.

Основні результати. За результатами BSRI серед хлопців маскулінний тип виявлено у 50 %, андрогінний - у 40 %, недиференційований - у 10 %. Серед дівчат 60 % мали андрогінний тип, а 40 % - фемінний. Отже, андрогінність була поширеною в обох статевих групах. Особливо виражена серед дівчат. Це може свідчити про поєднання інструментальних та експресивних рис. Що потенційно розширює репертуар поведінки у складних соціальних ситуаціях.

Порівняння підлітків із вираженим маскулінним і фемінним типами показало різну конфігурацію агресивних проявів. У маскулінній групі найвищими були підозрілість (81,08 бала), індекс ворожості (79,2), роздратування (73,3), образа (67,4), вербальна агресія (66,28) і негативізм (66,2). Такий профіль вказує на емоційну напруженість, недовіру. Готовність до словесного протистояння та зовнішньо спрямовану ворожість. Водночас, пряме фізичне агресивне реагування, не було провідною характеристикою цієї групи.

У фемінній групі, найбільш вираженими виявилися образа (78,1 бала), почуття провини (75,7) та фізична агресія (67,6). Індекс агресивності становив 57,3 бала. Поєднання прямої агресивної дії з інтенсивними переживаннями провини й образи свідчить про внутрішню суперечливість реагування. Напруження може отримувати поведінковий вихід. Але, після конфлікту супроводжуватися самозвинуваченням, емоційною фіксацією на несправедливості та зниженням психологічного благополуччя.

За Q-сортуванням підлітки маскулінної групи демонстрували вищі середні показники залежності (10,8 проти 9,3), комунікабельності (10,0 проти 9,6) та прийняття боротьби (10,5 проти 9,4). У фемінній групі були дещо вищими незалежність (9,2 проти 7,5) та неприйняття боротьби (9,4 проти 8,1). Однак наведені в статті значення p перебували в межах 0,19–0,80, тому ці відмінності коректно розглядати як описові тенденції, а не як статистично доведені групові розбіжності.

Найбільш змістовні відмінності виявлено під час аналізу провідного типу конфліктного реагування. У маскулінній групі середній показник за типом "Агресія" становив 25,64 бала. У фемінній - 24,92. За нашим розрахунком, різниця відповідала граничному рівню статистичної значущості $p = 0,05$. За типом "Оптимальне вирішення" перевагу мала фемінна група: 15,5 бала проти 13,42 у маскулінній групі, $p = 0,03$. Показники типу "Уникнення" практично збігалися - 33,8 і 33,86 бала відповідно, $p = 0,58$. Таким чином, гіпотезу дослідження загалом підтверджено: виражена маскулінність пов'язана з більшою конфронтаційністю, а фемінність - з орієнтацією на конструктивніше врегулювання суперечності.

Обговорення результатів. Виявлені відмінності показують, що гендерний тип пов'язаний не стільки з наявністю або відсутністю агресії, скільки з її психологічною структурою та способом реалізації. Маскулінний профіль характеризується ворожістю, підозрілістю, роздратуванням і готовністю до протистояння. Фемінний профіль поєднує окремі прямі агресивні прояви з почуттям провини, образою та більшою орієнтацією на оптимальне вирішення конфлікту. Водночас, поширеність андрогінного типу, може розглядатися як потенційний ресурс гнучкості. Оскільки поєднання різних рольових характеристик дає можливість варіювати поведінку відповідно до вимог ситуації. Практична інтерпретація результатів потребує обережності. Гендерний тип не визначає поведінку однозначно, а взаємодіє з сімейним вихованням, груповими нормами. Також з особистим досвідом і актуальним рівнем стресу.

Висновки. Гендерна специфіка агресивної поведінки підлітків виявляється у відмінностях між конфігураціями агресії та стратегіями реагування в конфлікті. Для маскулінного типу, більш характерні підозрілість, ворожість, роздратування. Вербальне протистояння й орієнтація на агресивний спосіб реагування. Фемінний тип, характеризується поєднанням фізичної агресії з переживаннями образи та провини. А також більш вираженою орієнтацією на оптимальне вирішення міжособистісної суперечності. Результати обґрунтовують необхідність диференційованої психологічної профілактики. У роботі з підлітками маскулінного типу доцільно розвивати емпатію та довіру. Емоційну саморегуляцію та неконфронтаційні способи самоствердження. Для

підлітків фемінного типу, важливими є навички конструктивного вираження гніву. Опрацювання почуття провини й образи, формування впевненості та асертивної поведінки. Загальні програми мають бути спрямовані на розширення репертуару ненасильницьких стратегій. Необхідним буде відновлення відчуття безпеки й підвищення стійкості до тривалого стресу.

Список використаних джерел

1. Богдан Ж. Б., Мовчан Я. М. Гендерна психологія : навч.-метод. посіб. Харків : Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51465>.
2. Богдан Ж. Б., Білоконенко Г. В., Беляєва Н. С. Гендерні особливості самоефективності особистості. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2025. № 3. С. 127–150. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/37380>
3. Большакова А. М., Віденєєв І. О. Особливості психокорекції особистісних і поведінкових непатологічних форм девіантної поведінки підлітків. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Психологія. 2023. Т. 34 (73), № 4. С. 55–60. URL: https://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2023/10.pdf
4. Головська І. Г., Почепцова Д. О. Гендерні особливості самооцінки як детермінанта вербальної агресії. *Габітус*. 2023. Вип. 52. С. 119–123. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2023/52-2023/21.pdf>
5. Bandura A. Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*. 1977. Vol. 84, No. 2. P. 191–215.
6. Davies S., Broekema H., Nordling M., Furnham A. Do Women Want to Lead? Gender Differences in Motivation and Values. *Psychology*. 2017. Vol. 8, No. 1. P. 27–43. DOI: <https://doi.org/10.4236/psych.2017.81003>
7. Fatma H. Moderation Analysis: Gender on the Relationship Between Self-Efficacy and Personality Traits as a Predictor of Personal Identity. *International Journal of Social Science Research and Review*. 2024. Vol. 7, No. 3. P. 28–38. DOI: <https://doi.org/10.47814/ijssrr.v7i3.1994>

